

Egy asszony dicsérete

Az alapvetően fiatal férfiakat bölcsességre tanítani hivatott Példabeszédek könyve a bölcs asszony bemutatásával végződik. A könyv alapgondolata mindjárt a kiindulásnál az volt, hogy a bölcsesség kezdete az Úr félelme, és ugyanezt olvassuk utolsó soraiban is: „*az Urat félő asszony dicséretre méltó.*” Fontos hangsúlyozni, hogy ez a bibliai rész sokkal inkább költészet, mint recept. Dicséret, és nem előírás. Formáját tekintve akrosztikon, azaz minden sora a héber ABC egy-egy betűjével kezdődik, az elsőtől az utolsóig. „*Miért írnak az emberek akrosztikont?*” – teszi fel a kérdést John Piper, amerikai igehirdető (<http://www.desiringgod.org/resource-library/sermons/a-woman-who-fears-the-lord-is-to-be-praised>). Majd így folytatja: „*Azért, mert van valami bennünk, ami örömmel dicséri azt, amiben gyönyörködünk. Örömmel gyűjtjük össze azok elismerésre méltó tulajdonságait, akiket szeretünk. Nos, ez történik a Példabeszédek 31-ben is.*” Huszonkét gyöngyszem (a héber abc-nek 22 betűje van), amely a derék, az áldott, az erős, a bölcs asszonyt ékesíti. A mai istentiszteleten, anyák napján, kapcsolódjunk be abba, amit a szerző tesz e szakaszban: dicsérjük vele együtt a „derék asszonyt!” Először nézzünk szembe azokkal az akadályokkal, amelyek ennek útjában állnak. Másodszor, engedjük, hogy a Biblia megszólaljon, és élénk adja ezt az ideális képet. Harmadszor, más és más élethelyzetben, de próbáljuk alkalmazni a hallottakat, hogy növekedjünk a bölcsességben, az Istennek kedves életben.

I. Ellenvetések tisztázása

Naiv az igehirdető, aki nem számol azzal, hogy igénk erőteljes érzelmeket és indulatokat gerjeszt a mai hallgatóságban. Ezek az érzelmek, indulatok pedig szinte lehetetlenné teszik, hogy eljusson hozzánk a szakasz értelme, ezért először az akadályokat kell elhárítani az útból. Mit kezdhetünk ma egy olyan himnusszal, ami a nőt jóval több, mint kétezer, inkább háromezer évvel ezelőtti társadalomban helyezi el? Ha valahol óriásit fordult a társadalom, az éppen a női nem családi és társadalmi szerepének jelentős változása. Ráadásul nemcsak változásról beszélhetünk, hanem egymásnak feszülő alternatívákról, egymást egyre erősebben kizáró értékrendekről, egymást legyőzni akaró jövőképről, amelyek napi politikai szinten is összeütköznek Magyarországon és Európában. Mi a család? Mi az, hogy házasság? Mi a párkapcsolat? Mit jelent nőnek vagy férfinak lenni? Mi ezek érvényessége? Létezik-e valamiféle mérce, norma ezekre? A vitát most hadd egyszerűsítsem le konzervatív és liberális felfogásokra, és először ezek fényében próbáljuk elhárítani az akadályokat.

Mivel egy ősi bibliai szöveg áll előttünk, az előítéletek azonnal egy igen konzervatív felfogást vélelmeznek a szövegben. Mi mást találhatnánk itt, mint egy hagyományos, sőt, talán férfisoviniszta modellt? Vannak, akik ennek örülnek, mert úgy érzik, nézeteiket megerősíti a szöveg, és vannak, akik azonnal idegenkednek, sőt, támadásba lendülnek, mert veszélyesnek tartják az ún. konzervatív családfelfogást. Melyek ezek az elemek? „*Egész életében javát munkálja urának, nem kárát. ... Férjét*

jól ismerik a városkapukban, ahol az ország véneivel ül együtt” – Konzervatív: igen, ez az igazi asszony, aki férjéért él. Liberális: ez elnyomás, amiben egyik ember a másik szolgájává lesz, és nincs saját élete, nem valósíthatja meg önmagát. „*Fölkel még éjjel, ételt ad háza népének ... Nem félti háza népét a hőéséskor sem, mert egész háza népe meleg ruhába öltözött.*” Konzervatív: igen, a feleség és édesanya feladata elsősorban az otthon, a család, a háttér megteremtése. Liberális: hogyan lehetne a nőket az otthonba száműzni a fakanál és pelenka mellé, amikor ugyanolyan értékesek és ugyanúgy kibontakoztatni való képességeik vannak, mint a férfiaknak? Hogyan lehetne különbséget tenni? Folytathatnánk a sort... Mindenki azt olvassa a szövegbe, amit magával hoz. A hagyományos családmóddal férfitagja talán megerősítést talál ebben, és akár felesége orra alá is dörgöli, hogy látod, ilyennek kellene lenned. De biztos nem ezért íratott ez a szakasz. A család nő tagja, feleségként és anyaként, talán csak sóhajtani tud: mikor leszek én ilyen szuperanya és szuperfeleség? A „derék asszony” ideális, semmi kimerültség, semmi „rám szakadt az egész háztartás”, semmi nyoma férjével való konfliktusnak, nem üvöltöznek körülötte gyerekek, nem omlik össze este sírva és kudarcral teli, miközben férje TV-t néz... Talán még erősebben kellene próbálnom? Talán nem elég a hitem? Talán mindennek én vagyok az oka? A leányai pedig már nem is gondolkodnak azon, hogy ezek után egyszer feleséggé és anyává legyenek... Túl ideális a kép. Vagy inkább irreális. Meg is jelenik ennek nyomában a diplomás, független, a férfival egyenértékű, karriert építő nő... Úgy tűnik, átvágta a gordiuszi csomót, maga mögött hagyta e régi világot. De egyszer csak feltámad benne, hogy anya szeretne lenni. De ki lesz az apa? Nem jelentkezik, nem tódulnak a férfiak, nem szeretnének sem apák, sem férjek lenni... Hogyan olvashatjuk hát ezt a szakaszt ma? Mit akar Isten Igéje elénk állítani ebben a helyzetben?

II. A „derék asszony” dicsérete

Talán kezdjük érezni, miért volt fontos hangsúlyozni, hogy ez a szakasz a derék, az áldott, a bölcs asszony dicsérete, és nem egész életének, minden napjának és órájának a leírása. A dicséretben nem fogod elmondani a kedvesednek, vagy a kedvesedről másoknak, hogy különben milyen, amikor minden összeomlik, amikor szétveti a feszültség, amikor elcsügged, stb. Nem ezért, mert letagadod, hanem azért, mert a dicséret más műfaj. A dicséretben nem objektív leírást fogsz adni a feleség és anya örömeiről és kihívásairól a mindennapokban. Ráadásul ez a dicséret nem egy konkrét asszonyról szól, hanem egy ideál felmutatásáról. Mindez persze nem azt jelenti, hogy hazudna a szerző, vagy amit elmond a derék asszonyról, az köszönő viszonyban sincs a valósággal. Lássuk hát, hogyan dicsér!

Először, tekintsünk az asszony férfival való kapcsolatára, amit első látásra könnyen elintézőnk azzal, hogy elnyomó és alárendelt. (Mi más lehetett egy ókori társadalomban?!) De nemcsak azt olvassuk „*egész életében javát munkálja urának, nem kárát*”, hanem éppen ezt megelőzően azt, hogy férje „*szívából bízik benne.*” Sőt, később így szól: „*Sok nő végez derék munkát, de te felülmúlod mindegyiket!*” Még mielőtt arra korlátoznánk e kifejezést, hogy ez a férj csak az asszony házimunkáját értékeli, hadd hangsúlyozzam, hogy sokkal többről van szó: sokan cselekednek bátran, sokan tesznek nagy és szép dolgokat, de te felülmúlod mindegyiket. Érzed ebben az egymásra utaltságot, az egyenlőséget, a barátságot? A nő ott áll a férfi mögött, akit

tisztelet övez a város vezetőinek körében; aki nem kell, hogy attól tartson, hogy miket fog mondani róla a háta mögött a felesége. Maximálisan bízik benne. Ugyanakkor elismeri és dicséri a feleségét, aki szemmel láthatóan virágzik. Ezekben visszhangzik mindaz, amit Pál apostol ír az Efézusi levélben férfi és nő kapcsolatáról. Az asszonyokat arra hívja, hogy tiszteljék a férjüket, sőt, rendeljék alá magukat neki (először azonban azt mondta, hogy rendeljétek alá magatokat egymásnak Krisztusban – ez utóbbi az előzőn belül érvényes csak!), a férfiaknak meg azt parancsolja, hogy úgy szeressék feleségüket, amint Krisztus szerette az egyházat, és önmagát adta érte. Ha egy férfi ilyen áldozatos szeretettel szereti a feleségét, akkor az meg tud benne bízni, rá tudja magát bízni, minden félelem nélkül tudja őt tisztelni. Mind a két szakasz, az ószövetségi és az újszövetségi is, egy harmonikus-dinamikus körre mutat, amelyben az egymás iránti tisztelet, szeretet és bizalom által gazdagodik a házaspár élete. Nem ez a szeretet?

Másodszor, lássuk, mint mond arról, hogy az „asszonynak otthon a helye.” Ha valaki nyitott szívvel és értelemmel olvassa a szakaszt, azonnal meglátja, hogy szó sincs arról, hogy ez az asszony be lenne zárva az otthonába, a házimunkába. Sőt, ingatlant vásárolt, szőlőt telepít, és vállalkozik: „*Finom inget készít, és eladja, övet is ad el a kalmárnak.*” Látható, hogy tervei vannak, amelyeket véghezvisz, és ez különösen is erény a Példabeszédek könyvében. Mindezt viszont nem családja, gyermekei, férje rovására teszi. És itt most nem az a kérdés, hogy de hogyan lehetséges ez, hanem egyelőre csak azt kell látnunk, hogy ez az asszony az otthonából kiindulva, arra építve igazi kezdeményező, kreatív gazdasági tevékenységet végez.

Harmadszor, dicsérve sorolja fel a vers a derék asszony jellemvonásait: „*Erő és méltóság árad róla, és nevetve néz a holnap elé.*” Sokat dolgozik, de ez nem azt jelenti, hogy elhanyagolná magát (vö. v.22). Irgalommal bánik a szegényekkel, a rászorulókkal. Nem megnyomorodott nő, hanem egy személyiségében kiteljesedő ember áll előttünk: erő és méltóság sugárzik róla. Ez az erő nem erőszak, amellyel átgázol másokon; ez a méltóság nem is büszkeség, vagy gőg, amely lenézi a többi (akár a férfiakat, akár a szegényeket). Talán úgy fogalmaznánk ma, hogy a helyén van, tudja, hogy kicsoda, mire képes, és jól érzi magát a bőrében. Igazi gyönyörűsége a lelki ereje, amellyel felruházva bátran, szabadon, nevetve néz a holnap elé.

Hogyan lehet ilyen? „*Derék asszonyt kicsoda találhat?*” – kezdődik e vers. És talán most az a válaszunk, hogy senki. Túl szép... De újra hangsúlyozom, ez dicséret. Ugyanakkor van még egy elem a dicséretben, ami továbbvezet bennünket az úton: „*Csalóka a báj, mulandó a szépség, de az Urat félő asszony dicséretre méltó.*” Ez az asszony nem a férfinak való engedelmességben születik, de nem is az emancipáció gyümölcse. Hiszen aki egyoldalúan alárendelt a férjének, aki egész lényével csak őt akarja szolgálni, aki minden saját elképzelését, vágyát feladja egy rosszul értelmezett keresztényi alárendeltségből, az nem fog erőtől és méltóságtól sugározni. Ugyanakkor az, aki – akár házasságban, akár egyedülállóként – a férfival való vetélkedésben és bizonyítási kényszerben él, az sem fog így ragyogni. Mert a titok nem az alárendeltségben áll (hallják ezt a konzervatívok!), és nem is a függetlenségben (hallják a liberálisok!), hanem az Úr félelmében. Az Úr ismeretében, az Úr szeretetében, a vele való közösségben születik és formálódik a derék asszony. Röviden tekintsünk erre!

Férfi és nő kapcsolata: harc vagy harmónia? Az a nő, aki Isten szeretetének és biztonságának valóságában él, szabad arra is, hogy férjével ne versengjen, hogy

támogassa, erősítse, értékelje őt. Ugyanakkor arra is szabad, hogy a kapcsolatban önmaga legyen, a maga ajándékaival, értékességével, képességeivel, amelyeket kibontakoztathat. (Természetesen ez csak akkor működhet, ha a férfi is szabad minderre a feleségével, aminek titka ugyanaz: átjárta-e valóságosan és mélyen Isten szabadítása és szeretete Jézus Krisztusban?) Hasonlóan, aki Istennel jár, az mer álmodni, terveket szőni, döntéseket hozni és kezdeményezni. Nem lesz görcsös, hiszen nem tervei megvalósulása vagy megghiúsulása jelöli ki életének értékét – Isten gyermeke már. Ugyanakkor nem is bénul le, hogy ő semmire sem képes, hiszen ismeri azt az Urat, aki alkotta, aki megajándékozta, és aki áldássá kívánja tenni otthon, a családjában, és a tágabb közösségben is. Ha pedig így van, valóban erő és méltóság árad róla, és nevetve néz a holnap elé. A derék asszony a bölcs asszony, a bölcs pedig az, aki mélyen ismeri, tiszteli és szereti az Urat. Nem születik egyik napról a másikra, de ahogy Istennel jársz, egyre jobban kiformalódik az, akiről itt hallunk.

III. Mit jelent a derék asszony dicsérete ma? Hogyan vezet ez bölcsességre?

Tekintsünk néhány konkrét élethelyzetre! Amint említettem, a Példabeszédek könyve elsősorban fiatal fiúk számára készült gyűjtemény, amelynek segítségével nyertek bevezetést a bölcsességbe. Számukra, akik házasság előtt álltak, a derék asszony dicsérete egyértelműen azt a kérdést veti fel, hogy mit keresel egy nőben? Megkockáztatom, hogy annak jelentősége, hogy a derék asszony dicséretével zárul a könyv éppen az, hogy az életben az egyik legnagyobb kérdés, hogy kivel fogjuk azt leélni. A bölcs és a bolond között az egyik nagy különbség, hogy milyen kritérium alapján választanak párt. Ezért mondja a bölcs: „*A derék asszony urának koronája, de mint a csontszű, olyan a szégyentelen.*” (12.4) Bölcs döntést szeretnél hozni? Szeretnél azzá lenni, aki örömmel és hálával tudja dicsérni élete párját? Szeretnél alapvetően bizalomra épülő kapcsolatot? Figyelj, mi a kritérium: „*Csalóka a báj, mulandó a szépség, de az Urat féltő asszony dicséretre méltó.*” Ez nem azt jelenti, hogy nem számít a külső, de azt igen, hogy nem az az első. Közhelyszerű, tudom, jobban nem is lehetne az, de tényleg mulandó a szépség. Márpedig, ha tetszik, ha nem, az igazság az, hogy ma egy férfi első pillantásra leírja a nők 80%-át, akik párként szóba sem jöhetnek nála. Még egyszer: ha bölcs akarsz lenni, attól még nem kell azt gondolnod, hogy minél kevésbé tetszik valaki külsőre, annál valószínűbb, hogy Isten őt adja neked párnak. Ugyanakkor ez a megfontolás arra vezet, hogy mégis kezd el megismerni azt, akitől első pillantásra nem állt el a lélegzeted. Ismerd meg, tölts vele időt, fedezd fel az értékeit, a gyengeségeit, az Istennel való kapcsolatát... Legyetek barátok. Tedd mindezt imádságos szívvel, kérve Istent, hogy munkálja ki benned a bölcsességet, a megértést, a bizonyosságot...

Mire hívja a derék asszony dicsérete az egyedülálló és „majd egyszer talán” házasodni szándékozó fiatalokat, ill. nőket? Egy mai 18-20-22 éves fiatal alapvetően úgy érzi, hogy a házasodás, anyaság hihetetlenül távol áll még tőle, és minden erejével a tanulásra majd a karrierépítésre fókuszál. Hogy azután egyszer csak, amikor a biológiai óra ketyegése felhangosodik, szinte kétségbeesetten keressen társat, hogy még tudjon gyermeket szülni. A mai nő évekig távol tartja magától a család gondolatát (a férfi is persze), amely egyszer csak hatalmas erővel zuhan rá. A bölcsesség útja az, hogy Isten ismeretében és szeretetében, a vele való közösségben már most, fiatalon

egyre jobban megérted azt, akivé teremtett. Nőnek formált, és ehhez tartozik, hogy a legtöbbeteket feleségnek és anyának is hív. És miközben tanulsz, felvételizel, egyetemre jársz, elkezded dolgozni kibontakoztatva ajándékaid és képességeid, az is benned van, hogy Isten másra is készít. Nem vagy-vagy, hanem is-is kérdése ez. Jó, ha közel mered magadhoz engedni ezt és a hasonló bibliai szakaszokat. Jó, ha nem csak azt tudod megálmódni, hogy milyen leszel, amikor eléred a hivatást, amire készülsz, hanem azt is, hogy milyen leszel feleségként és anyaként. Jó, ha mindezt a kettőt – hivatás és család - folyamatosan imádságban hordozod Isten előtt, kérve bölcsességét és vezetését.

Végül pedig mire hívja ez a szakasz a férjeket és apákat, valamint a kisebb vagy idősebb gyermekeket? *„Fölkelnek előtte fiai, és boldognak mondják, ura pedig így dicséri...”* Olyan magától értetődő – és mégis annyira nehéz. Hadd fejezzem be a már idézett John Piper megrendítő soraival: *„Gyerekek, fiatalok, gondolkodjatok el egy pillanatra. Tegyük fel, hogy édesanyád meghal egy balesetben holnap, és csütörtökön már a temetésére mész. Mi lenne az csütörtökön, amit bárcsak elmondtál volna neki a mai nap? Mondd el neki! 'Fölkelnek előtte fiai, és boldognak mondják.' Mondd meg neki, és erősíted az Úrban. És mi van velünk, férjekkel? Tudod, hogy mit mondanék, ha elveszteném a feleségem ezen a héten? 'Miért haragudtam meg rá apró, bolond dolgok miatt? Miért csináltam ügyet ezekből a semmiségekből? Miért engedtem, hogy a kritikáim és a szőrszálhasogatásom kiapasszák hálám és dicséretem?' Ó, mennyire fontos, hogy halálunk tudatában éljünk. ... Dicsérd, dicsérd, dicsérd, ameddig melletted van. És megerősítet szívé az Úrban, tiszteled ez által az Urat, és még öröm is költözik szívedbe.”*

Mert ez a bölcsesség, az istenfélelme és az élet útja. Magasztaljuk azt a Jézus Krisztust, aki meghívott minket erre az útra, hív ma is, bárhol is legyünk, és lehetővé teszi, hogy vele járjunk ezen az úton! ÁMEN!

Lovas András